

การศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วรากรณ์ เดชพงษ์

000-9065

22 ก.ค. 2547

180177

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

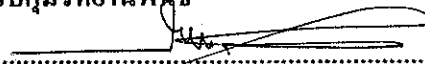
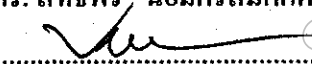
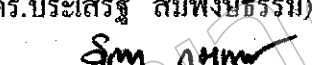
เมษายน 2547

ISBN 974-383-509-1

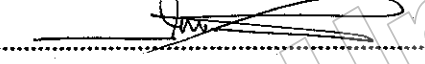
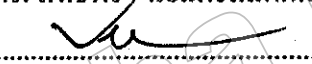

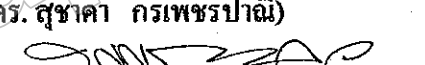
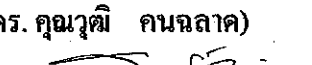
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้
พิจารณาวิทยานิพนธ์ของวารภรณ์ เดชพงษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

.....กรรมการ
(ดร. ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม)

.....กรรมการ
(ดร. สุชาดา กรเพชรปानी)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

.....กรรมการ
(ดร. ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม)

.....กรรมการ
(ดร. สุชาดา กรเพชรปानी)

.....กรรมการ
(ดร. คุณวุฒิ กอนฉลาด)

.....กรรมการ
(ดร. สุเมธ เคียวอิศเรศ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 12 เดือน 12/2548 พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจาก ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม และ ดร.สุชาดา กรเพชรปาลณี กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู ดร.นवलผจง อัครพิมพ์ และ ดร.สมุทร ชำนาญ ที่ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์แสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำเพิ่มเติมแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนแก้ไขภาษาที่ใช้เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออก ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณอาจารย์วันทนี หินทอง อาจารย์ปทุมพร เหลืองอ่อน คุณอรพรรณ ไทสุวรรณ และเพื่อน ๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณวัลภา เดชพงษ์ ผ่าแฝดผู้พี่ น้อง ๆ และหลาน ๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และเป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา บุพการี และผู้มีพระคุณที่ได้แนะนำและวางพื้นฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัย จนได้รับความสำเร็จในการศึกษาดังความมุ่งหมายทุกประการ

วรารักษ์ เดชพงษ์

44921305: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ความยืดหยุ่นในการใช้แบบภาวะผู้นำ/ การปรับใช้แบบภาวะผู้นำ

วารสาร: เศรษฐศาสตร์: การศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภท
สามัญศึกษา ในภาคตะวันออก (A STUDY OF LEADERSHIP STYLES OF ADMINISTRATORS
OF PRIVATE EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE EASTERN EDUCATIONAL REGION)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, Ed.D., ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, ก.ด.,
สุชาดา กรเพชรปณี, Ph.D. 107 หน้า. ปี พ.ศ. 2547. ISBN 974-383-509-1

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบภาวะผู้นำ ความยืดหยุ่นในการใช้แบบ
ภาวะผู้นำ และการปรับใช้แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา
ในภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออก
จำนวน 193 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม
เกี่ยวกับประสิทธิผลและการปรับใช้แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leader Effectiveness
and Adaptability Description – LEAD – Self) ของเฮอร์เช และบลันชาร์ด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออก
จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง และตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน เป็นแบบ
ให้มีส่วนร่วม ร้อยละ 60.62 แบบเสนอความคิด ร้อยละ 30.05 แบบสั่งการ ร้อยละ 5.70 และ
แบบมอบหมายงาน ร้อยละ 3.63
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออก มีความยืดหยุ่น
ในการใช้แบบภาวะผู้นำโดยเลือกแบบภาวะผู้นำ 4 แบบ 3 แบบ และ 2 แบบ มาใช้ในการ
บริหารงาน แบบภาวะผู้นำ 4 แบบ ที่ใช้มากที่สุด คือ แบบให้มีส่วนร่วม/แบบเสนอความคิด/
แบบมอบหมายงาน/แบบสั่งการ แบบภาวะผู้นำ 3 แบบ ที่ใช้มากที่สุด คือ แบบเสนอความคิด/
แบบให้มีส่วนร่วม/แบบสั่งการ และแบบภาวะผู้นำ 2 แบบ ที่ใช้มากที่สุด คือ แบบให้มีส่วนร่วม/
แบบเสนอความคิด
3. ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออก ร้อยละ 97.40
เป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผลสามารถปรับใช้แบบภาวะผู้นำได้เหมาะสมกับความพร้อมของ
ผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับปานกลาง

44921305: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION;
M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: LEADERSHIP STYLES FLEXIBILITY/ LEADERSHIP STYLE ADAPTABILITY

WARAPORN DETPONG: A STUDY OF LEADERSHIP STYLES OF
ADMINISTRATORS OF PRIVATE EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE EASTERN
EDUCATIONAL REGION. THESIS ADVISORS: SITTHIPORN NIYOMSRISOMSAK, Ed.D.,
PRASERT SOMPONGTHAM, Ph.D., SUCHADA KORNPETPANE, Ph.D. 107 P. 2004.
ISBN 974-383-509-1

The purposes of this research were to determine the leadership styles, style flexibility and style adaptability of administrators of private educational institutions in the eastern region. The samples were 193 administrators of private educational institutions in the eastern region, obtained through proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire on Leader Effectiveness and Adaptability Description (LEAD – Self) developed by Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard. The data was analyzed by mean of frequency distribution and percentage.

The study revealed as follows:

1. In regard to the leadership styles of administrators, as classified according to sex, age, education, term of administrators and present position, 60.62 % was participation type, 30.05 % was an idea suggestion type, 5.70 % was an ordering type and 3.63 % was a delegating type.
2. In regard to the administrators flexibly, they used 4 styles, 3 styles and 2 styles of leadership with their administration. The following styles were orderly arranged depending on the intention of the administrators. The four leadership style use the most were participation, idea suggestion, ordering and delegating. The three leadership style use the most were participation and ordering. And the two leadership style use the most were participation and idea suggestion.
3. 97.40 % of administrators were able to effectively implement the leadership styles that were applicable to their staffs' readiness at the moderate level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
คำถามในการวิจัย.....	4
ขอบเขตในการวิจัย.....	4
กรอบความคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การบริหารงานการศึกษาเอกชน.....	9
การบริหารงานโรงเรียน.....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ.....	16
ทฤษฎีภาวะผู้นำของเฮอริเชและบลันชาร์ด.....	24
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การหาคคุณภาพเครื่องมือ.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การจัดกระทำข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
อันดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	68
การอภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	73
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	80
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	107

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความต้องการผู้นำที่ยืดหยุ่นน้อยและมาก.....	40
2 การจับคู่ระดับความพร้อมและแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสม.....	41
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4 การวิเคราะห์แบบภาวะผู้นำ และความยืดหยุ่นในการใช้แบบภาวะผู้นำ.....	51
5 การวิเคราะห์การปรับใช้แบบภาวะผู้นำ.....	53
6 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม.....	55
7 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ.....	56
8 จำนวน และร้อยละ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามอายุ.....	57
9 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	58
10 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร	59
11 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....	60
12 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำหลักและแบบภาวะผู้นำรองของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	61
13 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลือกใช้.....	62
14 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำ 4 แบบ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลือกใช้.....	63
15 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำ 3 แบบ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลือกใช้.....	64
16 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ แบบภาวะผู้นำ 2 แบบ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลือกใช้.....	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 จำนวน ร้อยละ และคะแนนประสิทธิผลในการใช้แบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	66
18 จำนวน ร้อยละ และอันดับที่ คะแนนประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	67
19 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ.....	96
20 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามอายุ.....	96
21 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	97
22 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง.....	97
23 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....	98
24 ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบสอบถามการศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	98

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
2 โครงสร้างส่วนราชการกระทรวงศึกษาธิการ.....	12
3 การเพิ่มมิติประสิทธิผลตามทฤษฎี 3 มิติ ของ Reddin.....	25
4 แบบจำลอง ประสิทธิผล 3 มิติ ของ Reddin.....	26
5 แบบภาวะผู้นำ.....	29
6 ความพร้อมของผู้ตาม.....	31
7 แบบภาวะผู้นำพื้นฐานกับความพร้อมของผู้ตาม.....	32
8 แบบภาวะผู้นำเด่น 1-3.....	34
9 แบบภาวะผู้นำเด่น 1-4.....	35
10 แบบภาวะผู้นำเด่น 1-2.....	36
11 แบบภาวะผู้นำเด่น 2-3.....	37
12 แบบภาวะผู้นำเด่น 2-4.....	37
13 แบบภาวะผู้นำเด่น 3-4.....	38
14 ความยืดหยุ่นในการใช้แบบภาวะผู้นำ.....	39